

Smernica o prevencii a riešení šikanovania, násilia, látkových a nelátkových závislostí a sociálno-patologických javov žiakov v škole

Účel predpisu :

Vnútrošný pokyn stanovujúci postupy prevencie a riešenia a výskytu sociálno - patologických javov v podmienkach Cirkevnej základnej školy sv. Michala Kendice 424, 082 01 Kendice

Oblasť platnosti:

Smernica je záväzná pre všetkých zamestnancov Cirkevnej základnej školy sv. Michala Kendice 424, 082 01 Kendice

Počet strán: 8

Počet príloh: 4

Dátum účinnosti: 01.09.2018

Mgr. Beáta Ďordíková
riaditeľka školy

Vypracovala: Mgr. Erika Mandúchová,
koordinátorka prevencie závislostí a sociálno – patologických javov

Vnútorná smernica
o prevencii a riešení šikanovania, násilia, látkových a nelátkových závislostí
a sociálno -patologických javov žiakov v škole
v súlade
so Smernicou č. 36/2018 k prevencii a riešeniu
šikanovania detí a žiakov v školách a školských zariadeniach
a Národným programom boja proti drogám na obdobie 2008-2014

Čl. 1

Úvodné ustanovenia

Táto smernica sa vydáva za účelom prevencie a riešenia šikanovania, násilia, látkových a nelátkových závislostí a sociálno-patologických javov žiakov v škole, ktoré sú v súčasnosti závažným problémom.

Čl. 2

Pôsobnosť

Táto smernica sa vzťahuje na výchovno-vzdelávaciu činnosť základnej školy a školského klubu detí.

Čl. 3

Charakteristika pojmov

Šikanovaním rozumieme akékoľvek správanie žiaka alebo žiakov, ktorého zámerom je ublíženie inému žiakovi alebo žiakom, prípadne ich ohrozenie alebo zastrasovanie. Ide o cielený a opakovaný útok voči takému žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa z najrôznejších dôvodov nevedia alebo nemôžu brániť. Šikanovanie sa prejavuje v rôznych podobách, ktoré môžu mať následky na psychickom a fyzickom zdraví.

Drogová prevencia sa definuje ako stratégia alebo aktivita určená na to, aby sa predchádzalo zneužívaniu návykových látok, oddialil sa prvý kontakt s nimi, aby sa zamedzilo negatívnym dôsledkom spojeným so zneužívaním legálnych a nelegálnych drog. Školská prevencia obsahuje všetky vyššie uvedené aspekty, obmedzuje sa ale na školské prostredie. Zahrňuje prevenciu zneužívania drog a pravidlá a predpisy týkajúce sa drog, pomoc pri vyhľadávaní a poskytovaní starostlivosti pre ohrozených žiakov v odborných poradenských zariadeniach a službách a akékoľvek ďalšie aktivity a stratégie týkajúce sa zneužívania drog v škole.

Prevencia nelátkových závislostí sa definuje ako stratégia alebo aktivita určená na to, aby sa predchádzalo zneužívaniu a patologickému vzťahu k určitým veciam, alebo činnostiam.

Pod pojmom **primárna prevencia** rozumieme stratégie a aktivity určené na predchádzanie prvému užitiu drogy, k vlastnému začiatku užívaniu drogy.

Sekundárna prevencia zahrňuje programy, stratégie a aktivity zamerané na prevenciu vlastného zneužívania drog, včasnú identifikáciu a liečbu užívateľov drog s cieľom zabrániť vzniku závislosti na drogách (žiaci, ktorí už prvý kontakt alebo experiment majú za „sebou“).

Čl. 4

Podstatné znaky šikanovania

- a) úmysel bezprostredne smerujúci k fyzickému alebo psychickému ublíženiu druhému,
- b) agresia jedného žiaka alebo skupiny žiakov,
- c) opakované útoky,
- d) nevyrovnaný pomer síl medzi agresorom a obeťou,

Čl. 5 Prejavy šikanovania

1. Priama podoba:

- a) fyzické útoky,
- b) urážky (urážlivé prezývky),
- c) nadávky,
- d) posmech,
- e) zosmiešnenie
- f) tvrdé príkazy agresora vykonať určitú vec proti vôli obeť,
- g) odcudzenie vecí,
- h) vyhrážanie,
- i) zastrašovanie,
- j) vydieranie,
- k) zneužitie osobných údajov, fotografií,
- l) šírenie nepravdivých informácií, kyberšikanovanie

2. Nepriama podoba:

- a) prehliadanie a ignorovanie obeť, jej zámerné vyčleňovanie z kolektívu
- b) zhoršenie vzťahov v triede,
- c) vtieravé správanie agresora,
- d) utiahnuté alebo zmenené správanie obeť,
- e) stráž pri dverách,
- f) vyčkávanie, kým odídu ostatní zo školy,
- g) postávanie cez prestávku pri kabinete učiteľov,
- h) obeť sa bojí počas prestávok ísť na WC,
- i) zhoršenie prospechu alebo zdravia obeť,
- j) rodičia vyslovia obavy zo šikanovania,
- k) obeť máva „náhodné“ zranenia,
- l) veci obeť zrazu nie sú v poriadku,
- m) nedobrovoľné vystavovanie obeť agresívnym situáciám.

3. Kyberšikanovanie

Kyberšikanovanie je priama forma šikanovania, pri ktorej ide o zneužitie informačno-komunikačných technológií (najmä telefónu, tabletu, internetu a sociálnych sietí) na úmyselné ohrozenie, ublíženie alebo zastrašovanie, pričom sa často vyskytuje v spojení s inými formami šikanovania.

Kyberšikanovanie má najčastejšie tieto podoby:

- a) sociálna prevaha alebo psychická prevaha agresora, nie je nutná fyzická prevaha,
- b) agresor vystupuje často anonymne,
- c) útok nevyžaduje fyzický kontakt agresora a obeť,
- d) agresor spravidla nevidí priamu emocionálnu reakciu obeť na útok s ohľadom na anonymitu a odstup, ktoré informačno-komunikačné technológie umožňujú,
- e) útoky sa šíria prostredníctvom internetu podstatne rýchlejšie ako inými spôsobmi,
- f) útoky sú prístupné veľkému množstvu osôb,
- g) agresor je schopný uskutočniť útok z rôznych miest,
- h) útoky môžu mať dlhšie trvanie v čase,
- i) obeť nemusí o napadnutí dlhšiu dobu vedieť,
- j) obeť nemusí byť schopná identifikovať agresora,

k) zverejnené informácie, fotografie a audiozáznamy a videozáznamy môže byť náročné odstrániť z internetu.

Čl. 6

Priestupková a trestnoprávna zodpovednosť

1. Šikanovanie žiakov a zneužívanie návykových látok môže v určitých prípadoch napĺňať skutkovú podstatu priestupkov v zmysle zákona č. 372/1990 Z. z. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. Ide predovšetkým o priestupky:

- a) proti občianskemu spolunažívaniu,
- b) proti majetku.

2. Šikanovanie žiakov môže v určitých prípadoch napĺňať aj skutkovú podstatu trestných činov v zmysle zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon. Ide najmä o trestný čin:

- a) ohovárania,
- b) nebezpečného vyhrážania,
- c) ublíženia na zdraví,
- d) obmedzovania osobnej slobody,
- e) nátlaku,
- f) vydierania,
- g) hrubého nátlaku,
- h) krádeže,
- i) poškodzovania cudzej veci,
- j) neoprávneného užívania cudzej veci.

3. Zneužívanie návykových látok môže v určitých prípadoch napĺňať aj skutkovú podstatu trestných činov v zmysle zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon. Ide najmä o trestný čin:

- a) prechovávanie drog pre vlastnú potrebu,
- b) poškodenie zdravia,
- c) nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi,
- d) šírenie toxikománie,
- e) podávanie alkoholických nápojov mládeži,
- f) neoprávnené zaobchádzanie s látkami s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom,
- g) ohrozenie pod vplyvom návykovej látky.

4. Páchateľom trestného činu je ten, kto trestný čin spáchal sám. Za spolupáchateľstvo trestného činu sa považuje, ak bol trestný čin spáchaný spoločným konaním dvoch alebo viacerých osôb.

5. Trestne zodpovedný je ten, kto v čase spáchania činu dovŕšil štrnásť rok svojho veku. Žiaci, ktorí v čase spáchania trestného činu dovŕšili štrnásť rok a neprekročili osemnásť rok svojho veku sa podľa trestného zákona zaraďujú do kategórie „mladistvých“.

6. Pedagogický zamestnanec školy, ktorý sa dozvie o prípade šikanovania a neprijme v tomto smere žiadne opatrenie, sa vystavuje riziku trestného postihu. Môže napĺňať i skutkovú podstatu trestného činu neprekazenia trestného činu, neoznámenia trestného činu alebo ublíženia na zdraví a to tak, že inému z nedbanlivosti ublíži na zdraví tým, že poruší dôležitú povinnosť vyplývajúcu z jeho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie alebo uloženú mu podľa zákona.

Čl. 7 Zodpovednosť školy

Ciele školy:

- snažiť sa vytvoriť prostredie obmedzujúce vznik šikanovania,
- vhodnými prostriedkami zabrániť jeho trvaniu,
- vytvárať pozitívnu klímu v triede a celej škole – budovať kladné medziľudské vzťahy,
- vnieť do povedomia žiakov princíp „ Sme škola, kde sa šikanovanie netoleruje v žiadnej podobe!“,
- podporovať rozvoj duchovných hodnôt kresťanskej školy,
- rozvíjať u žiakov zodpovednosť za správanie a uvedomovanie si dôsledkov vlastného správania,
- podporovať zdravie, zdravý životný štýl,
- vytvárať školu bez drog, alkoholu a tabaku – vytvárať postoje a schopnosti odmietat' tieto látky,
- v rámci primárnej prevencie informovať žiakov (primerane veku) o návykových látkach, ich účinkoch a rizikách,
- realizovať osobnostný a sociálny rozvoj žiakov, ich sociálnych a komunikatívnych zručností,
- komunikovať so žiakmi,
- zapájať rodičov do diania v škole, informovať ich o dianí v škole,
- spolupracovať s inštitúciami zaoberajúcimi sa prevenciou a riešením výskytu sociálno-patologických javov v školskom prostredí (CPPPaP, MPC, PZ SR)
- zmysluplne využívať voľný čas žiakov.

1. Škola zodpovedá za žiakov v čase školského vyučovania a školských akcií v súlade so školským zákonom, Dohovorom o právach dieťaťa a podľa pracovného poriadku školy.

2. Za povinnosť uvedenú v predchádzajúcom bode sú zodpovední všetci pedagogickí zamestnanci školy:

- a) ktorí realizujú vyučovací proces a činnosť v ŠKD,
- b) ktorí vykonávajú pedagogický dozor počas prestávok na chodbách,
- c) ktorí vykonávajú pedagogický dozor počas školských akcií rôzneho druhu (školské výlety, kurzy, exkurzie, kultúrne podujatia, športové podujatia a ďalšie školské akcie),
- d) ktorí vykonávajú pedagogický dozor počas záujmových krúžkov.

3. Škola zodpovedá aj za škodu, ktorú v čase vyučovania, resp. v dobe vykonávania tzv. prechodného dohľadu spôsobí žiak, pokiaľ ten, kto je povinný vykonávať dohľad nepreukáže, že náležitý dohľad nezanedbal (§ 422 Občianskeho zákonníka).

4. Šikanovanie, resp. jeho náznaky, nesmie byť zamestnancami školy v žiadnej miere akceptované. Pedagogický zamestnanec musí šikanovanie medzi žiakmi bez meškania riešiť a každej jeho obeť poskytnúť okamžitú pomoc. Je povinný ihneď túto skutočnosť oznámiť triednemu učiteľovi agresora a obeť, koordinátorovi prevencie, výchovnému poradcovi, a vedeniu školy.

Navrhované opatrenia školy v rámci prevencie sociálno – patologických javov:

- a) zvyšovať odbornú úroveň pedagógov v oblasti prevencie,
- b) pravidelné oboznamovať žiakov s vnútorným poriadkom školy,
- c) s podstatou, formami a nebezpečnými dôsledkami sociálno – patologických javov oboznámiť všetkých žiakov, zamestnancov školy a zákonných zástupcov, aby vedeli, že tieto formy správania nie sú len neškodným humorom a zábavou,
- d) dodržiavať pravidlá – výklad, kontrola zo strany pedagógov, ale aj žiakov,

- e) pri porušovaní pravidiel – uskutočňovať postihnutie vinníka,
- f) zlepšovať spoluprácu medzi triednym učiteľom a triedou, triednym učiteľom a rodičmi,
- g) podporovať zdravotnú, osobnostnú, sociálnu zložku výchovy a zdravý životný štýl,
- h) vykonávať systematickú preventívnu činnosť (prednášky, besedy, predstavenia, preventívne programy...),
- i) zisťovať klímu v triede, prítomnosť/nepřítomnosť závislostí alebo šikanovania prostredníctvom ankiet a dotazníkov,
- j) informovať pedagogických zamestnancov, žiakov a ich zákonných zástupcov o tom, čo robiť v prípade, keď sa dozvedia o výskyte sociálno – patologických javov v škole.

Čl. 8

Postup v prípade zistenia výskytu sociálno - patologického javu

V prípade, že sa v priestoroch budovy školy počas školského vyučovania a na akciách organizovaných školou zistí prípad výskytu akéhokoľvek sociálno – patologického javu, je každý pedagogický i nepedagogický zamestnanec povinný postupovať nasledovne:

Šikanovanie

Oboznámiť s výskytom šikanovania koordinátora prevencie a vedenie školy. Na základe toho vedenie školy alebo ňou poverená osoba, popr. tím zamestnancov školy, navrhne a zabezpečí odborný postup pri riešení šikanovania, a to nasledujúcim postupom:

- a) zabezpečí sa bezodkladná pomoc obetiam a ochrana obetí,
- b) zabezpečí sa dozor v triede, kde sa preveruje šikanovanie,
- c) vykonajú sa opatrenia na zabránenie novej výpovede agresora jeho izoláciou počas preverovania šikanovania. Šikanovanie sa preveruje bezodkladne v čase, keď agresor nie je ešte dohodnutý na spoločnej výpovedi s obeťou, svedkami alebo inými osobami, ktoré na šikanovanie upozornili,
- e) zabezpečí sa, aby obeť nebola konfrontovaná s agresorom,
- f) zabezpečí sa zistenie vhodných svedkov a uskutočnenie individuálnych rozhovorov, alebo konfrontačných rozhovorov so svedkami, /v tomto zmysle sa svedkovia za istých okolností, predovšetkým práve na potvrdenie prítomnosti šikanovania, môžu vypočúvať ako prví/,
- g) pri vypočúvaní sa výpovede zúčastnených zaznamenávajú v písomnej forme – Formulár na zaznamenávanie skutočností pri vyšetrení šikanovania (príloha A),
- h) uchováva sa dôkaz pri podozrení na kyberšikanovanie v spolupráci s koordinátorom informatizácie alebo externým expertom,
- i) kontaktujú sa vo vzťahu k obeť, agresorovi a svedkom šikanovania
  1. zákonní zástupcovia,
  2. osoby, ktoré sa osobne starajú o dieťa,
  3. zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu,
  4. zariadenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, v ktorom je žiak umiestnený,
- j) kontaktuje sa miestne príslušné CPPPaP,
- k) zabezpečí sa použitie anonymnej dotazníkovej metódy,
- l) vedú sa písomné záznamy o riešení jednotlivých prípadov šikanovania,
- m) pri rozhovoroch sa zabezpečí prítomnosť najmenej dvoch pedagogických zamestnancov alebo odborných zamestnancov,
- n) ohlásí sa podozrenie na spáchanie priestupku alebo trestného činu príslušným útvarom Policajného zboru,
- o) po písomnom uzavretí celého prípadu, zvážení návrhov na opatrenia, vyjadrení agresora a obeť, rodičov, resp. zákonných zástupcov týchto žiakov riaditeľ školy rozhodne o ďalšom

postupe v súlade so školským poriadkom školy, pracovným poriadkom školy, resp. zákonom č. 300/2005 Z. z. – Trestný zákon a zákonom č. 372/1990 Z. z. – Zákon SR o priestupkoch, p) v prípade, že tento negatívny jav zistí žiak školy, je povinný okamžite o tejto skutočnosti informovať svojho triedneho učiteľa, výchovného poradcu, v ich neprítomnosti člena vedenia školy.

Nakoľko šikanovanie je veľmi závažným negatívnym spoločenským javom, celý prípad vyšetrenia šikanovania sa bude realizovať pri zachovaní dôvernosti až do vyriešenia daného prípadu. Týmto postupom nie je dotknutá informačná povinnosť školy.

Podозrenie zo zneužívania návykových látok

Pri odobratí všetkých návykových látok a vecí ohrozujúcich zdravie žiaka spíše pedagóg „Zápis o zadržaní vecí ohrozujúcich zdravie žiaka (príloha B)".

Tabakové výrobky – konzumácia v škole:

1. odobrať a zaistiť výrobok,
2. spísať záznam s vyjadrením žiaka (príloha C),
3. oznámiť zistenie zákonnému zástupcovi žiaka,
4. výchovné opatrenie v súlade s vnútorným poriadkom školy,
5. oboznámiť ostatných pedagógov, žiakov v kolektíve.

Alkohol – konzumácia alebo nález v škole:

1. odobrať a zaistiť výrobok,
2. okamžite informovať vedenie školy,
3. pri ohrození zdravia a života zabezpečiť potrebnú pomoc a volať lekársku pomoc,
4. ak nehrozí akútne nebezpečenstvo, spísať záznam s vyjadrením žiaka (príloha C),
5. oboznámiť zákonného zástupcu žiaka a ten si ho vyzdvihne,
6. komunikovať so zákonným zástupcom žiaka,
7. výchovné opatrenie v súlade s vnútorným poriadkom školy,
8. oboznámiť ostatných pedagógov a žiakov v kolektíve,
9. kontaktovať príslušný odbor sociálnych vecí pri opakovaní sa situácie a v závažných prípadoch.

Omamné a psychotropné látky – konzumácia v škole:

1. odobrať a zaistiť výrobok,
2. pri ohrození zdravia, života zabezpečiť potrebnú pomoc a zavolať lekársku pomoc,
3. ak nehrozí akútne nebezpečenstvo, spísať záznam s vyjadrením žiaka (príloha C),
4. vyrozumieť zákonného zástupcu a ten si žiaka vyzdvihne
5. komunikovať so zákonným zástupcom žiaka,
6. výchovné opatrenie v súlade s vnútorným poriadkom školy,
7. oboznámiť ostatných pedagógov, žiakov v kolektíve
8. oznamovacia povinnosť príslušným orgánom sociálno-právnej ochrany dieťaťa, PZ (odbor sociálnych vecí pri opakovaní sa situácie a v závažných prípadoch).

Omamné a psychotropné látky – distribúcia:

Pri podozrení na distribúciu musí škola vždy informovať PZ SR.

Omamné a psychotropné látky – nález:

1. odobrať a zaistiť látku,

2. spísať záznam,
3. ak bola látka nájdená u žiaka, ten sa k tomu písomne vyjadrí (príloha C),
4. za prítomnosti svedka zabezpečiť látku, vložiť do obálky, zapísať dátum, čas a miesto nálezu, zapečatiť obálku (prelepiť s pečiatkou školy) a uschovať,
5. vyzrozumieť PZ SR, tá látku identifikuje a zaistí.

Čl. 12

Spolupráca školy so zákonnými zástupcami žiakov, osobami, ktoré sa osobne starajú o dieťa alebo zariadením, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu

1. Pri podozrení účasti, či spoluúčasti žiaka/žiacov na aktivitách, alebo činnostiach spadajúcich pod sociálno – patologické javy spolupracujú riaditeľ školy, koordinátor prevencie, výchovný poradca, ďalší pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci s rodinou dotknutého žiaka/dotknutých žiakov.
2. Pri podozrení na šikanovanie žiaka sú koordinátor prevencie závislostí a sociálno-patologických javov, výchovný poradca, ale predovšetkým triedni učiteľia povinní upozorniť zákonných zástupcov žiakov, aby si všímali možné príznaky šikanovania a súčasne im ponúkli pomoc. Táto povinnosť platí tak pre rodinu obeť ako aj pre rodinu agresora.
2. Pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci dbajú pri rozhovore so zákonným zástupcom obeť, agresora alebo svedka najmä na zachovanie dôvernosti informácií (predovšetkým pri šikanovaní).
3. Spoluprácu pri danej problematike so špecializovanými inštitúciami za školu zabezpečuje výchovný poradca a koordinátor prevencie závislostí a sociálno-patologických javov.
4. Pri podozrení, že šikanovanie naplnilo skutkovú podstatu priestupku alebo trestného činu, je riaditeľka školy povinná oznámiť túto skutočnosť príslušnému útvaru PZ SR.
5. Riaditeľka školy je povinná bez zbytočného odkladu oznámiť orgánu sociálno-právnej ochrany skutočnosti, ktoré ohrozujú žiaka alebo že žiak spáchal trestný čin, prípadne opakovane páchal priestupky.

Zoznam príloh :

Príloha A - Formulár na zaznamenávanie skutočností pri vyšetrovaní šikanovania

Príloha B - Zápis o zadržaní vecí ohrozujúcich zdravie žiaka
(alkohol, tabak, omamné alebo psychotropné látky)

Príloha C - Záznam o užití návykovej látky

Príloha D - Smernica č. 36/2018 : k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách
a školských zariadeniach